

של"ח בן 50 – יום הולדת שמח

סיפורו של אגף של"ח וידעית הארץ פרוס לאורך שמונים שנה, מהימים של ס"ש (הספורט השימושי) דרך החג"ם (חינוך גופני מורחב) לגדנ"ע (גדודי נוער) ועד לשל"ח וידעית הארץ במשרד החינוך.

השנה נציין יובל לשל"ח דרך פעילויות מגוונות הקשורות לשלבים שונים בהתפתחות המקצוע. את הפעילויות נשלב בשיעור מחוץ לכיתה או בתוך הכיתה, ביש"מ, בגיחה ובמסע. הפעילויות מרוכזות בעזר "יובל לשל"ח 50 שגרות קטנות ברוח של"ח וידעית הארץ". בכל פעם שנעביר פעילות נסביר בכמה מילים על אופייה, מה הייתה מטרתה וכדומה ובסיומה נסכם את ההקשר שלה לשל"ח וידעית הארץ.

מצורפת המלצה לפעילות פתיחה לשנת היובל לשל"ח וידעית הארץ בצורה חגיגית ושמחה, מומלץ לבחור בפעילות אחת מכל שלב.

מטרות:

1. להיחשף לסיפורו של מקצוע של"ח וידעית הארץ בקצרה.
2. להתנסות בפעילויות מרוח השל"ח מארבעה שלבי התפתחות המקצוע באופן חוויתי.
3. לפתוח את שנת היובל בשמחה.

אופן הפעילות

ההכנות:

• בחירת מיקום וסידור:

חצר בית הספר, יש לארגן פינת ישיבה נוחה מחצלות, פינת חוץ. כיתה, יש לבקש מהתלמידים לארגן את הכתה כך שהשולחנות יהיו מסביב לחדר והכיסאות יסודרו במעגל.

- **ציוד:** יש להכין את הציוד בהתאם לפעילויות שבחרתם וכן קישוטים בלונים וכדומה.
- **פרסים למנצחים לא חייב:** מתנות קטנות שניתן לרכוש בזול בחנויות הכל בשקל/דולר, max 10 וכד'. אפשרות נוספת להעניק נקודות אחרי כל פעילות ולהכריז על חוליה מנצחת.
- **כיבוד:** עוגה, נרות.

מהלך הפעילות

סדר	שלב	פעילות	זמן	ציוד
1	הכנות	החלטה היכן מקיימים את השיעור. התארגנות על ציוד	נהלו את השיעור הפעילות בחוכמה.	הכינו את הציוד בהתאם לפעילות שבחרתם.
2	הפעלות	פעילות פתיחה ספורט שימושי חינוך גופני מורחב גדנ"ע ציר זמן התפתחות של"ח וידיעת הארץ הסבר או פעילות פאזלים. שיר בוקר. הליכת שיווי משקל. חובשים בקטנה. מאותתים ומעבירים מסרים. משחקי זירודז: קרב תרנגולים, קפיצה על רגל אחת ספורט המוני, משחקים היתוליים: הכנס נר לבקבוק, מירוץ שליחים עם ביצה חבילה עוברת. מולקולות. סיפור בתמונות, סיפורו של גרגר חול.	אם בחרתם בשלב מסוים בפעילות ארוכה יותר בחרו בשלב הבא באחת קצרה כך שתעמדו במסגרת הזמן העומדת לרשותכם	הציוד הנדרש.
3	כיבוד	אפשר להתחיל עם העוגה ולחזור אליה אחר כך	עוגה, נרות וכו'	
4	סיכום	שיחזור קצרצר של מה עשינו היום ופירוט מה נעשה בנושא יובל לשל"ח במהלך השנה		

הפעלות

נחלק את הכיתה לחוליות 5-6.

בתחילת כל פעילות נספר ונסביר כיצד היא מתקשרת לשל"ח ומה משמעותה. בסיום הפעילות נסכם. נקשט את הכיתה בבלונים/כתר פרחים ילד תמונה של ילד של"ח (נספח חוגג יום ההולדת).

פעילות פתיחה

אפשרות ראשונה: **הסבירו** לקבוצה אודות התפתחות של"ח וידיעת הארץ לוו את ההסבר בתמונות מנספח ציר זמן התפתחות של"ח וידיעת הארץ. בסוף ההסבר תלו את השלבים לפי סדר כרונולוגי במקום בולט. ניתן להיעזר בנספח בוקר טוב לטקסט אותו תספרו בפתיחה אפשרות שנייה: **צרו** מהתמונות שבנספח ציר זמן – התפתחות של"ח וידיעת הארץ פאזלים, חלקו לכל חולייה פאזל אחר. פזרו על הרצפה במרכז הכתה או במרכז הפעילות את ההסברים לשלבי ההתפתחות. חולייה שסיימה ראשונה להרכיב את הפאזל ולהתאים את השלב המילולי נכון זוכה במירב הנקודות.

הערות:

צרו כמות פאזלים בהתאם למספר החוליות גם אם זה אומר שפאזל אחד או יותר יהיו כפולים וכך בהתאמה הכינו גם את כרטיסיות הסבר שלבי ההתפתחות. הכינו בנוסף לפאזלים בגודל 4A את שלבי ההתפתחות של"ח ותלו אותם תוך כדי בדיקת הפאזלים של הקבוצות במקום בולט לפי סדר כרונולוגי וסכמו במספר מילים אודות כל שלב. בזמן הפעילויות תוכלו להראות היכן אתם נמצאים בהתפתחות המקצוע.

ס"ט (ספורט שימושי) - 1929

1. שיר בוקר

נסביר ששירי בוקר היו נהוגים להקראה במפקד בוקר, במעמד חגיגי ובטקסים מתאימים.

שחקו

נבקש מכל חולייה לכתוב שיר או חמשיר לבוקר טוב / לעולם יפה / או לכל נושא אחר בו תבחרו ולהציגו באופן יצירתי מול הכתה. חולייה שסיימה ראשונה לכתוב שיר ולהציגו באופן יצירתי תקבל את מירב הנקודות.

ציוד: דפים כמספר החוליות וכלי כתיבה.

2. הליכת שיווי משקל

נסביר שהליכת שיווי משקל היא אחת הפעולות שהיו נהוגות במהלך הספורט השימושי. מטרות הספורט השימושי הוא לחסן את הגוף, להקנות כושר גופני, לחשל את האופי, לפתח את הביטחון העצמי וההעזה. ללמוד צורות של התגברות על מכשולים טבעיים ומלאכותיים כמו: ריצת שדה, הליכת שיווי משקל, זריקת משקולת, טיפוס מדרגה, הליכת זיקית, מעבר חלון, מעבר קיר, קפיצה ליריעה.

שחקו

נכין שביל של מכשולים שיש לעבוד סביבם או מעליהם: דלי, תרמיל, חישוק, סיר, סאג, תרמיל עזרה ראשונה, גזיה עם קומקום וכד'

או

נניח חבל עבה שיהווה מסלול הליכה / נסמן בעזרת סרט סימון על הריצפה מסלול הליכה בשני המקרים יש ליצור מסלול בעל פניות וזוויות. מי שהלך הכי בטוח ללא עם הכי פחות נגיעות ברצפה מקבל את מירב הנקודות לחולייה שלו.

נבקש מכל חולייה 2 נציגים. לאחד נעצום את עיניו השני יוביל את חברו בין המכשולים או על גבי החבל/סרט סימון מבלי לפגוע בהם או מבלי לפול/לרדת ממנו. מי שהלך הכי מדויק על סרט הסימון מבלי לרדת ממנו מקבל את מירב הנקודות לחולייה שלו.

ציוד: כיסוי לעניים כמספר החוליות, עצמים למכשול: כיסא, דלי, תרמיל, חישוק, סיר, סאג, תרמיל עזרה ראשונה, גזיה עם קומקום וכד'. חבל או נייר דבק לסימון על הרצפה (אפשר גם להשתמש בגיר על מדרכה).

חג"ם (חינוך גופני מורחב) - 1939

1. חובשים בקטנה

נסביר שבמסגרת החג"ם נערכו קורסים ארציים למדריכים, אתתים, קשרים ולחובשים. החלק המכריע של ההכשרה ההגנתית בחג"ם נשאר מחוץ למסגרת החינוכית של בית הספר והופעל לאחר שעות הלימודים במסגרת ההגנה.

שחקו

נזמין זוג מכל חולייה

אפשרות ראשונה, האחד יעמוד זקוף ללא תנועה וחברו "יחבוש" אותו בנייר טואלט ללא "פתחים" ו"חלונות".. הזוג הראשון שחבש הכי צפוף מעניק לחולייה שלו את מירב הנקודות. אפשרות שנייה, נחלק לכל זוג את התמונה ככה חובשים. אחד מבני הזוג יהיה החובש השני מי שחובשים אותו. החובש יצטרך לחבוש את חברו כפי שחבוש הנער בתמונה. החולייה שחבשה נכון ראשונה זוכה במירב הנקודות.

ציוד: 3 גילי טואלט לכל חוליה או 2 תחבושות אישיות, משולש, 2 פלסטרים ותמונה – ככה חובשים לכל חולייה.

2. מאותתים ומעבירים מסרים

נסביר שב - 1924 החלו לאמן חלק מהנערים בקשר - איתות. הם אומנו באיתות ראייה, ביום בדגלים (סמפור ומורס), בנצנוצי אורי בראי (הליוגרף) ובלילה בנצנוצי פנס. בספטמבר 1934 נערך תרגול ארצי באיתות. האתתים, בני הנוער, העבירו מברק מראש מגדל-המים של באר טוביה, דרך 10 תחנות תמסורת, עד למטולה תוך 3 שעות ו 15 דקות. בפרוץ המאורעות בת"א באפריל 1936, הצליח מפקד העיר אבנר אלימלך, בהפעלתו את המקשרים לגייס תוך שעה כ - 70 מאנשי ה"נודדת".

שחקו

נחלק לכל חולייה את נספח נקודה-קו בכתב מורס.

בכל פעם **נחלק** כרטסיה אחת לפי הסדר מנספח מה כתוב כאן? למי מהחוליות שפענחה נכון ראשונה את המילה שקיבלה, עד שכל החוליות מפענחות את כל המילים (4 יום הולדת שמח של"ח). חולייה שסיימה ראשונה זוכה במירב הנקודות.

ציוד: דפים, כלי כתיבה, נספח קו-נקודה בכתב מורס ונספח מה כתוב כאן? בהתאם למספר החוליות.

גדנ"ע (גדודי נוער) – 1948

1. משחקי זירוז

הסבירו כי משחקי הזירוז נועדו להגברת המתח והעניין בשיעור בתקופה בה היה הגדנ"ע מקצוע שנלמד גם במהלך שעות הלימודים בבית הספר.

שחקו

קרב תרנגולים

מסתדרים חוליות אלו מול אלו. כל אחד עומד על רגל אחת וידיו משולבות צמוד לחזה. על המשתתפים להוציא את החוליות המתחרות משיווי משקלן עד שיורידו רגל שנייה לאדמה, או שיפלו. מנצחת החולייה שכל חברה איבדה את שיווי משקלם. שחקו במשחק עד ההכרעה.

ניתן להחליט שמשחקים נציג מכל חולייה.

קפיצה על רגל אחת, החליטו אם אתם רוצים שכל הכתה תשתתף או נציג/2 נציגים מכל חולייה. משימתם לקפוץ על רגל אחת. האחרון שנשאר מזכה את החולייה שלו במירב הנקודות.

2. ספורט המוני, משחקים היתוליים

ספרו שמקורו של הספורט ההמוני הוא ב"ספורט הטבלאי", המקובל כשיטה לארגון מפעלים ספורטיביים. מטרתו הפעלת המוני משתתפים במסגרת יחידתית. עקרונותיו: תחרות קבוצתית כשהדגש הוא על עבודת צוות ודרישה מקצועית מועטת, דבר המשווה לתחרות אופי עממי. נושאי הפעילויות בספורט ההמוני הם: מקצועות מחנאיים, מקצועות אתלטיקה, מקצועות היתוליים, תחנות מנוחה, מבצעי עבודה ומקצועות קליעה.

שחקו

הכנס נר לבקבוק, הזמינו נציג מכל חולייה. קשרו נר לקצה של חוט ריקמה ואותו סביב הבטן של המשתתפים מי שמשחיל ראשון את הנר לבקבוק מנצח ומזכה את החולייה שלו בנקודות.

ציוד: בקבוקי זכוכית ריקים, ונרות מחוברים לחוט רקמה כמספר החוליות.

מרוץ שליחים עם ביצה/תפוח אדמה בכף (המוחזקת בפה), הזמינו נציג מכל חולייה או שחקן כתחרות בין החוליות. המשתתפים צריכים ללכת עם ידיים מאחורי הגב עד לנקודה מסוימת, כאשר הם אווזים באמצעות הפה כף ועליה ביצה/תפוח אדמה (או כדור קטן). מי שמגיע ראשון מבלי שהתפוח אדמה נפל, מנצח.

ציוד: כפות כמספר המשתתפים, ביצה/תפוח אדמה/כדור קטן כמספר החוליות.

של"ח וידעית הארץ משרד החינוך – 1974

1. חבילה עוברת

הסבירו כי סדנות המכלול מציגות גישה וכלים להתבוננות בנוף ולניתוחו ומאפשרות רכישת מיומנויות שדה אגב הכרת ארץ ישראל ורוח של"ח. בסדנות המכלול נמצא את סדנת מכלול הנופאדם בארץ ישראל, סדנת מיומנויות של"ח - הגיחה, סדנת מיומנויות של"ח - התמצאות וסביבה וסדנת מבטיחים ומקיימים

סדנות החתך אותן אנו לומדים בשנה הראשונה אנחנו נחשפים ולומדים על המבנה של ארץ ישראל ומטיילים ביחידות נוף שונות ומגוונות. סדנות הלימוד שלנו עוסקות בנקודות המפנה בתולדות העם בארץ, בהשתקפות בנוף וביחסי הגומלין שבין המערכת הטבעית למערכת האנושית. בסדנות החתך נמצא את סדנת ההר כערש האומה, סדנת המהפך הציוני במישור החוף וסדנת הבקע גבול שלום.

סדנות המפגש מתמקדות בארץ ישראל כארץ מפגש, אשר בה מגוון עצום של תופעות ייחודיות בכל תחומי הטבע והאדם. המפגשים שנדון בהם: בין ים ליבשה, בין אקלימים, בין יבשות ובין תרבויות. בסדנות המפגש נמצא את סדנת מפגש טבע בארץ ישראל, סדנת מפגש תרבויות בארץ ישראל וסדנת ירושלים בירת ישראל.

סדנות מולדת מאירות צדדים בארץ ישראל כמולדתו של העם היהודי ואת תהליך התהוות המורשת של העם בארץ ובמדינת ישראל. בסדנות מולדת נמצא את סדנת ממקצב העונות למקצב החיים, סדנת ארכיאולוגיה - חקר העבר למען המחר, סדנת מגלים עצמאות, סדנת מורשת קרב - למען העם, הארץ והמדינה וסדנת אחריותנו על המדינה ועל הארץ כאורח חיים.

שחקו

עטפו הפתעה קטנה בשכבות רבות של נייר. בין דפי העטיפות בין השכבות הוסיפו פתקים מנספח משימה! החבילה עוברת מיד ליד וכשהמוזיקה עוצרת, הילד שנעצר אצלו מקלף שכבה מהחבילה.

ציוד: הפתעה, חבילה המורכבת משכבות שעוטפות את ההפתעה ביניהן פתקי משימה/חידה מנספח משימה!

2. מולקולות

הסבירו שעבודה בחוליות מאפשרת ליותר תלמידים להשתתף ולבוא לידי ביטוי. **שחקו** מהמשתתפים להתהלך החדר באופן חופשי, בכל פעם ציינו לספר ועל המשתתפים להסתדר בקבוצות בעלו אותו מספר שציינתם. מומלץ לשחק אותו בפתיחת יום ההולדת ולחלק בעזרתו את הכתה לחוליות.

3. סיפור בתמונות, סיפורו של גרגר חול

הסבירו שכאשר אנחנו מטיילים ומגיעים למישור החוף (לא הצפוני) אם בסדנת המהפך הציוני במישור החוף או בסדנת מפגש טבע בארץ ישראל או בסדנה אחרת אנחנו נתקלים בדיונות של חול ועוד ועוד חול.

שחקו

חלקו לכל חולייה ערכת כרטיסיות נספח מסעו של גרגר חול ובקשו מהן לסדר את הכרטיסיות לפי סדר ההתרחשויות (הפעילות המלאה נמצאת בקישור הבא [מסעו של גרגר חול](https://did.li/iUxIw), ובכתובת: <https://did.li/iUxIw>).

ציוד: ערכת כרטיסיות נספח סיפורו של גרגר חול

שלב הכיבוד

הכניסו עוגה, נרות וכל מה שתחפצו בו על מנת להעניק לפעילות אווירה חגיגית. סיימו את יום ההולדת באמירה כי כרגע נחשפנו לחלק קטן מעולמו של השל"ח וכי במהלך השנה במהלך ימי השדה, הגיחה והמסע נתנסה בפעילויות שונות מעולמו.

מזל טוב!

חוגג יום ההולדת

בוקר טוב!

היום אנחנו חוגגים יום הולדת לשל"ח!
הוא כבר בן 50, מעט צנוע לא כולם מכירים אותו והוא גם לא נמצא בכל בתי הספר.
אבל הוא עוצמתי, תורם, עוזר, יוזם, מפתח, מטייל בארץ ישראל ועוד ועוד...
אתם יודעים שאפשר למצוא את השורשים שלו עוד לפני שנולד.

חשוב לזכור שבהתחלה עוד לא הייתה לנו מדינה וכמו היום גם אז לא כל כך רצו בנו והיינו צריכים להגן על עצמנו. היישוב ראה בנוער קבוצה איכותית שיכולה לתרום להגנה עליו.

להראות תמונה ראשונה -

בעקבות מאורעות תרפ"ט - בירושלים של הערבים ביהודים הוחלט בבית הספר הראלי בחיפה להכניס את הספורט השימושי למסגרת הלימודים באופן לא רשמי בהתחלה לבנים ומאוחר יותר גם לבנות.

הספורט השימושי נועד לחסן את הגוף, להעניק כושר גופני, לחזק את האופי, לפתח ביטחון עצמי והעזה במהלכו התקיימו: ריצות שדה, הליכת שיווי משקל, זריקת משקולת, טיפוס מדרגה, הליכת זיקית, מעבר חלון, מעבר קיר, קפיצה ליריעה – אלה היו הניצנים

להראות תמונה שנייה -

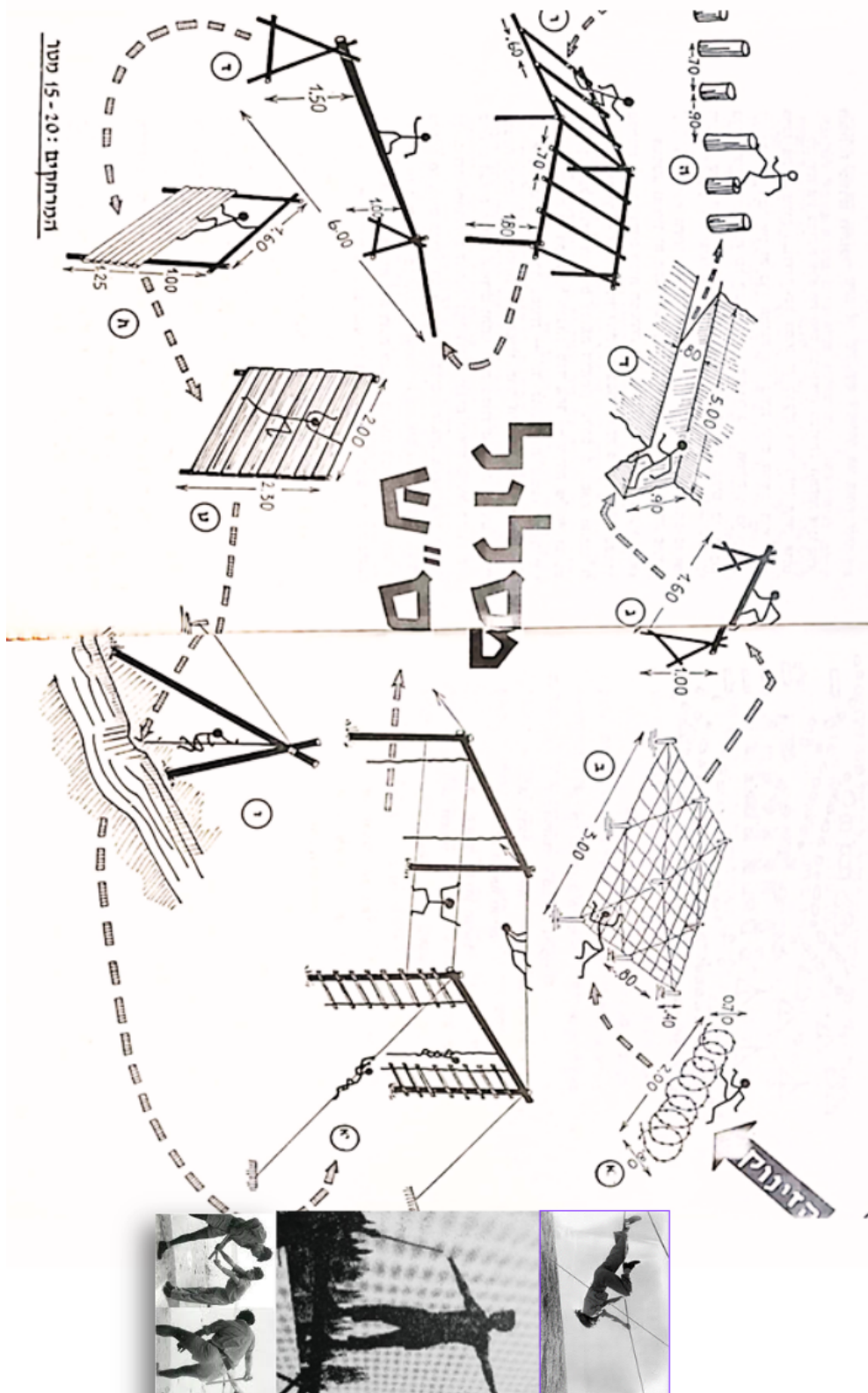
באחד בספטמבר 1939 עם תחילת שנת הלימודים פלשו הנאצים לפולין והחלה מלחמת העולם השנייה. כחודש לאחר מכן החלו פעולות החג"ם – חינוך גופני מוגבר. בדצמבר אותה שנה 23 תיכונים כבר העבירו חג"ם בבית ספרם. בחג"ם תרגלו התלמידים מקצועות טרום צבאיים שהמנדאט לא התנגד להם: תרגילי סדר, סיירות, ספורט שימושי וספורט מגן (קרבות פנים מול פנים במקל ושדאות), מסעות וטיולים ברחבי הארץ ומחנה אימון שיטתי בשמירות.
להראות תמונה שלישית - עם הקמת המדינה החל הגדנ"ע לפעול באופן רשמי בתיכונים ועסק באימון טרום צבאי לתלמידי כיתות ט', י', י"א.

את הפעילויות של הגדנ"ע עברו בני הנוער בבית הספר ומחוצה לו והן כללו: **חינוך לתודעה לאומית** (הסברה ביטחונית, ליכוד חברתי, הקניית ערכים דתיים בתנאי שדה ובמחנות בבתי הספר הדתיים), **סיירות** (טופוגרפיה, מחנאות, שדאות, מסע, בית-ספר שדה), **קליעה למטרה** (כללי זהירות בשימוש בנשק, לימוד קליעה במצבי ירי שונים, מטווחים ברובה אוויר, רובה זעיר ורובה שירות), **תרגילי סדר** - עמידה ותנועה לפיתוח משמעת וסדר ועזרה ראשונה.

להראות תמונה רביעית -

בעקבות התובנות אחרי מלחמת יום הכיפורים, חלחלה ההבנה שיש לשים דגש על החינוך הערכי למעורבות חברתית ואזרחית - הוחלט לחבר את הגדנ"ע לחינוך החברתי תחת אגף הנוער ולקרוא למחלקה: של"ח: שדה, לאום, חברה.
בהסכמה של צה"ל חולקו תחומי האחריות: תחום האימון והחינוך הצבאי כולו יופעל בידי הגדנ"ע, בתי הספר יפעילו תוכניות לחינוך חברתי ערכי וחינוך לשדה. הטיולים להכרת הארץ יופעלו באמצעות של"ח, כחלק בלתי נפרד מפעולות החינוך בבית הספר.
וככה בשנת 1974 נולד של"ח.

ՕՃԼԳ Ռ.ՍՈՒ. (Օ,,Ռ) ԶԶԵ

וועג (ס,שט) דערשט יאסוש לויט

צילום בארדענער מוזעון העלמ"ח

1948 (שנ"ח) עד 1948

זר ב' גורין סוכר מסדר דגן' עם בראר אורח - 1957

דגן' עם מסעות במדבר.

דגן' עם מסעות במדבר.

דגן' עם מסעות בארץ ישראל.

תורה ודבריה

תלמידיו כיתה ו' תיכון רמלה אוד בנתן מירון, במסגרת "מים אים"

מט"צים במעל"ח בגיחה באקדמית ה"ח"ל

ככה חובשים

קו-נקודה בכתב מורס

נקודת-קו בכרך חוקים

אות	קו
א	— ·
ב	· —
ג	— —
ד	· —
ה	— —
ו	·
ז	— —
ח	· · ·
ט	— · ·
י	· ·
כ	· —

נקודת-קו בכרך חוקים

אות	קו
א	— ·
ב	· —
ג	— —
ד	· —
ה	— —
ו	·
ז	— —
ח	· · ·
ט	— · ·
י	· ·
כ	· —

מה כתוב כאן:

● 1

— 2

● ● 3

● ● 4

● 1

— 2

● ● 3

● ● 4

משימה!

ציון 5 יחידות גא
סקימות בארץ י

שירו שיר על ארץ

ציון 5 שמת שיש
ירושלים

מסעו של גרגר חול

